

MARIANA IONESCU

**ASPECTE PRIVIND MEŞTEŞUGUL
PRĂLUCRĂRII PÂRULUI DE CAPRĂ
IN SATUL CURTEA, COMUNA POPEŞTI**

Prelucrarea părului de capră în cadrul gospodăriei țărănești pentru confectionarea textilelor de interior este o veche îndeletnicire, întîlnindu-se în Vilcea cu precădere în satele din nordul și centrul județului. Obiectele din păr de capră, produse ale meșteșugului casnic erau executate pentru nevoieștiile familiei și nu necesitau o anumită specializare¹.

Întrucât, în ceea ce privește tehnica de prelucrare, forma și destinația acestor produse, nu există mari deosebiri de la o zonă la alta, vom trata doar meșteșugul prelucrării părului de capră în cadrul unui centru specializat, folosind o tehnică de lucru diferită.

Literatura de specialitate, stabilind satele din Oltenia unde se folosește părul de capră în cadrul unui meșteșug specializat, nu menționează pentru județul Vilcea un asemenea centru. Cercetările efectuate în teren în perioada 1977-1978, ne-au dat posibilitatea să stabilim existența a două așezări în care se cunoștea prelucrarea părului de capră : Popești și Bujoreni. Dacă pentru Bujoreni consemnăm dispariția meșteșugului în anul 1970², produsele centrului fiind reprezentate în număr mic în cadrul Complexului etnografic din localitate, în comuna Popești am întîlnit un bogat material documentar, la data cercetărilor meșteșugul fiind practicat de un număr de patru trăistari.

Așezată pe apa Luncavățului, între dealurile Firijba, Cotoșmanul și Cărămizile, comuna Popești a cunoscut o dezvoltare economică mai redusă față de comunele învecinate. Pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea, documentele consemnează ca principale ocupări olăria, trăistăria și mai puțin dulgheria și rotăria³. Trăistarii erau răspândiți în cătunele Curtea și Mahalaua Veche, astăzi întîlnindu-se numai în Curtea. Aici se poate vorbi de o practică neîntreruptă a meșteșugului pe tot parcursul secolelor XIX și XX, prin transmiterea lui din generație în generație în cadrul unor familiile de trăistari : Sandu, Cerbu, Vâduva. Astfel,

1. Georgea Stoica, *Torsul și jecuțul părului de capră*, în : „Arta populară din Vilcea”, Hucurești 1972, p. 99.

2. Ultimul meșter, Arnicelu Constantin, începează să mai lucreze în acest an.

3. George Ioan Lahovari, *Marele dicționar geografic*, București, 1900, vol. III, p. 64.

Fig. 1

caprelor este mai puțin dezvoltată. Meșterii își procură părul de capră din satul Cîrstănești, unde numărul caprelor este mare, situație întâlnită aici încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea⁴. Părul este cumpărat sau se obține în schimbul unor produse.

Pentru confectionarea desagilor și a traistelor se alege părul „de-o schloapă” deoarece cel mărunt nu este bun. Nu se folosește părul de la caprele „trăite bine” deoarece firele prind pe ele un fel de grăsimi, „pod” care ingreunează scârmănatul lor. Pentru confectionarea frînghiilor este bun, fiind tors mai gros.

Părul este sortat apoi în funcție de calitate și de culoare, după care urmează scârmănatul „la sfuri” (fig. 1), menit să sorteze părul după lungimea firului. Este un mecanism simplu, alcătuit din patru sfuri de cinepă, avind 1,50 m lungime, prinse cu un capăt într-o stingie de lemn, iar cu celălalt capăt sunt legate de un băț lung de 0,80 m. Baterea părului, udat, durează o oră, cantitatea aşezată pe podea variind între 1-1,5 kg.

Părul astfel sortat se umezește din nou, se stringe în caier și se introduce în burduf, confectionat din piei de iezi. Acesta este prevăzut cu o sfoară din păr de capră, lungă de 3 m, care se petrece o dată în jurul corpului pentru a fixa burduful sub brațul stîng.

meșterii Sandu Nicolae și Sandu Gheorghe, care cunoșteau în sat 10—15 trăistari, au învățat meșteșugul de la tatăl lor, Sandu Ion Nichita, iar acesta l-a cunoscut de la bunic, Sandu Ioniță.

Informațiile obținute de la meșteri, precum și bogatul material întlnit în teren: Instalații de tors, de țesut, obiecte, permit reliefarea unor aspecte ale prelucrării părului de capră în satele amintite.

Din punct de vedere al tehnicii de prelucrare a părului de capră, există mari asemănări între centrele vilcene și cele din Gorj, Mehedinți și Dolj, cercetate și publicate de dr. Georgeta Stoica. Anumite diferențieri se întâlnesc în denumirile unor piese componente ale instalațiilor de tors și de țesut.

În satul Curtea, părul de capră este utilizat pentru confectionarea desagilor, traistelor și frînghiilor.

Materia primă necesară satisfacerii cererilor de produse este adusă din alte sate, deoarece în localitate creșterea

4. C. Alessandrescu, *Dicționar geografic al județului Vîlcea*, București, 1893, p. 83.

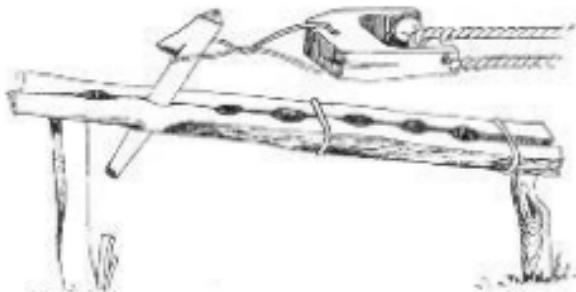

Fig. 2

Instalația de tors părul de capră constă în principal din roata de tors. Înainte vreme, aceasta era confectionată de meșteri lemnari. Cu timpul au învățat și trăistarii să-și construiască astfel de roți.

Roata este alcătuită din „căpătină” de lemn de stejar, în care se introduc spitele, fixate cu partea superioară în „văcălia” roțil, din fag, pe care sunt fixate niște stinghiute.

Roata este așezată pe un ax din lemn, vertical, însipit în pămînt, numit „crâcană”. Pe acest ax se găsește și o stinbie cu mai multe orificii, în trei din ele fiind introduse „cioacele”, piese din lemn, pe care sunt amplasate „mărgelile” cu ajutorul unui ax metallic cu cîrlig la unul din capete. Pe aceste „cioace” se invîrt „șaltele” adică sforile din lină răsucită, care acționează ca o curea de transmisie, o dată cu roata mare, invîrtindu-se și axele cu cîrlig la capete, ce determină răsucirea firului.

Întreg acest sistem este acționat de mișcarea meșterului, prin intermediul unei sfuri groase, din cîneapă, numită „organ”, lungă de circa 20 m. Aceasta trece peste două „moase” fixate pe stinbie, ajunge pe axul roții și apoi pe „pliersincă”, un scripete așezat în partea opusă și fixat de un cui de lemn ce poate fi reglabil în funcție de lungimea sfurilor (fig. 2).

Pentru efectuarea torsului, meșterul răsucescă două sfuri cu cheotori scurte pe care le fixează în cîrligele primelor două „cioace”. Urmează prinderea sfurilor de „cercelul” unei curelușe care încinge mijlocul meșterului, acesta găsindu-se în fața roții. Începe o mișcare lentă, înapoï, concomitent cu sucurea părului din caiet pe care o face meșterul cu ambele mâini (fig. 3).

Prin această mișcare „organul” pune în mișcare roata, o dată cu aceasta se invîrtesc „șaltele” care acționează asupra axelor cu cîrlige ale „cioacelor” în

Fig. 3

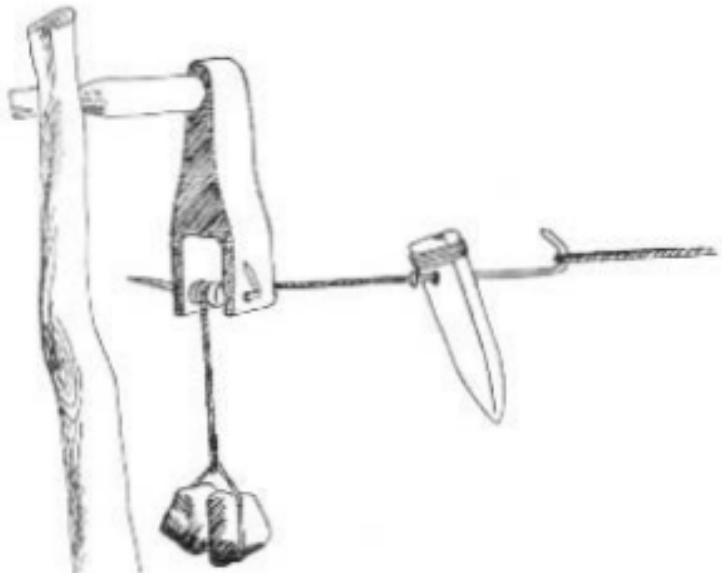

Fig. 4

care sunt prinse cele două fire, producindu-se astfel răsucirea acestora. O mare îndemnare este necesară în operația torsului părului de capră. Astfel, mișcarea continuă a degetelor nu trebuie să permită firului să iasă mai subțire sau mai gros. Deplasarea lentă a meșterului asigură firului o răsucire bună. Dacă firul este tors prea strins, meșterul simte acest lucru, lîngă degete făcindu-se pe sfuri „circeu”.

Cînd ajunge în dreptul unui al doilea scripete (fig. 4), meșterul împreună cu firele și le fixează pe cuiul de lemn al acestuia, apoi vine la roată, ridică firele de pe cîrligele primelor două „cioace”, așezîndu-le pe a treia, care are lîngă mărgele sfoara răsucită, ceea ce face ca roata să-i imprime o mișcare în sens invers, determinînd răsucirea firelor.

Se reia apoi torsul părului de capră. Cînd meșterul termină torsul celui de-al doilea fir, cel răsucit se scoate, se așeză pe doi țâruși, care le tîne bine întinse. Cînd sunt răsucite 20-30 de fire, meșterul le face ghem. Firele pentru urzit se torc separat de cele pentru „hătale”, acestea din urmă răsucindu-se mai puțin.

Pe cît de complicată este instalația pentru tors, pe atît de simplu este țesutul, care se realizează în războiul de tip vertical.

Acesta este alcătuit din două tâlpi, „plașii” războiului, așezate în picioare și fixate în pămînt, sus fiind unite cu o stîngie numită „curmeziș”. Pieße importante sunt cele două suluri: unul jos, fixat de „plașii” cu ajutorul penelor, iar celălalt sus, mobil, putînd fi reglat după lungimea picsei țesute. În față, pe „plașii” sunt amplasate două „cioace” pe care se așeză „urzisul” (fig. 5).

Urzitul se face direct pe războiul de țesut. Firul se leagă cu unul din capete de „cebuc”, o vergea metalică, lungă de 40 cm., este trecut peste

www.muzeu-valcea.ro / www.cimec.ro

suhul de sus, apoi pe la spate este adus din nou pe „cebuc” unde se înosădă. Se procedează aşa cu toate firele care vor alcătui urzeala ţesăturii.

Pentru toate categoriile de produse se urzesc fire colorate natural în alb, negru, „vinăt” (nuante de gri) și „galben” (nuante de maron). Pentru delimitarea vergilor se intervine și cu fire colorate în roșu și galben. Tatăl meșterului Sandu Nicolae obținea aceste culori din plante. Astfel pentru culoarea galbenă folosea răchita. Pentru o „vargă” se urzeau 6—12 fire de aceeași culoare după care era urzită „floarea” din fire colorate diferit, dar dispune simetric. Ţesătura este deci formată dintr-o succesiune de astfel de „vârgi” și „flori”.

După ce a urzit, meșterul aşeză lătele. Acestea sunt confectionate din fire albe, toarse din materialul cel mai bun, pentru a le da rezistență. Se fac atâtca lăte cîte fire are ţesătura.

Apoi se „inlocuiește rostul” ţesăturii cu ajutorul a două vergele: „zerbeleagul” și „cimșirea” ce permit realizarea ţesăturii ca o pînză în două lăte. „Zerbeleagul” este fixat deasupra suhului de jos. El desparte firele ţesăturii în două.

Pentru ţesut se folosesc numai fire avînd culoarea albă. Ele se introduc cu „drugă” un fel de suveică și se bat cu ajutorul „spatei”, un pieptene din lemn avînd dinți metalici (fig. 6). După fiecare bătaie, meșterul schimbă poziția firelor (cele din față trec în spate) cu ajutorul „cîmșirei”. Firele de pe „drugă” ajung pentru 15—20 cm de ţesătură, după care se face o altă drugă.

Cind este terminată ţesătura, se scot „cebucul”, „zebleagul”. Ţesătura se tăie, iar marginile se tivesc cu undreaua.

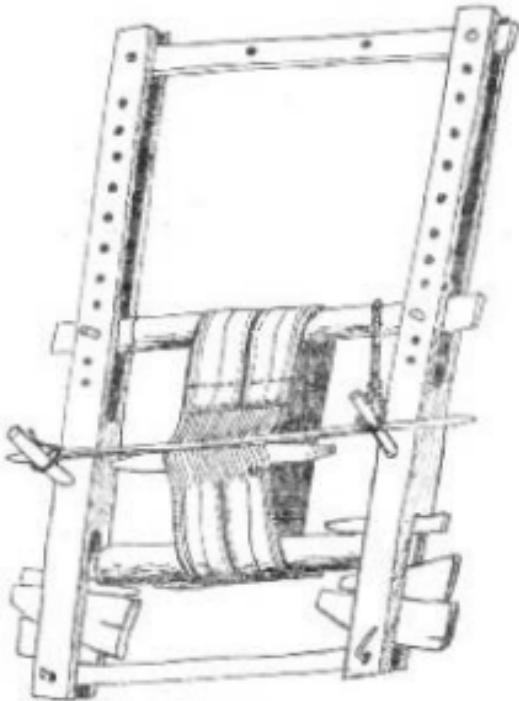

Fig. 5

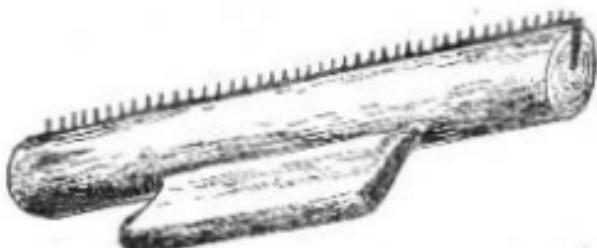

Fig. 6

Pentru țesutul desagilor sunt necesare trei zile, folosindu-se patru ghemme de sfoară, colorate diferit, avind fiecare 0,5 kg. Se țes desagi de diferite dimensiuni: 30/30 cm, 40/40 cm și 50/50 cm. Ultimii fiind folosiți pentru transportul produselor pe cal. Încăperile desagilor „urechile” sunt egale cu spațiul dintre ele. Pe fiecare parte a lor se execută 5–6 „cheotori” pe unde se introduce „zbalțul” — fringhia de desagi care-i strunge. În cazul traistelor, acestea se țes cîte două. Torsul și țesutul părului de capră se face din primăvară pînă în toamnă. Meșterul Sandu Nicolae toarce cam 4 ore pe zi, dar cînd era tînar forcea și noaptea.

Se execută obiecte la cererile sătenilor în schimbul materiei prime sau pentru bani, dar și pentru piață. Meșterii din satul Curtea își desfășoară produsele muncii lor în tîrgurile și bîlciorile din: Lădești, Pietrari, Drăgășani, Bistrița, Rm. Vilcea. Comenzi primeau din comunele învecinate dar și din sudul județului: Orlești, Sutești, Zăvideni, Lădești, Lăpușata etc.

In colecția secției etnografice și de artă populară a Muzeului județean Vilcea au intrat numeroase produse ale meșterilor din satul Curtea. Pentru expoziția permanentă din cadrul Complexului etnografic de la Bujoreni a fost achiziționat un război de țesut, cu tot inventarul de obiecte. În cadrul „Rapsodiei plaiului vilcean”, manifestare etnofolclorică, anuală, au avut loc demonstrații practice privind meșteșugul prelucrării părului de capră.

Traistele și desagii, purtați de om, destinați ușurării transportului de merinde, diverse materiale și obiecte, sunt piese de uz gospodăresc, care intervin în ansamblul general al portului, completindu-l din punct de vedere decorativ, mai ales sub aspectul său cromatic⁵.

ASPECTS CONCERNANT LE TRAVAIL DES CHEVEUX DE CHÈVRE DANS LE VILLAGE CURTEA, COM. POPEȘTI.

RÉSUMÉ

Dans le département Vilcea, l'une des zones où les cheveux de chèvre sont beaucoup utilisés pour les tissus, il existent deux catégories d'objets en cheveux de chèvre : les produits faits pour les nécessités de la famille, et les créations des maîtres spécialisés.

Le présent étude tente de résoudre quelques aspects concernant le travail des mèches de cheveux de chèvre dans un centre spécialisé le village Curtea, com. Popești, pour lequel on peut parler d'une continuité de ce travail depuis deux siècles.

L'auteur suit les principales étapes technologiques, en décrivant en détail les installations utilisées et insistant sur la vocabulaire spécifique de la zone.

On décrit ensuite les principales catégories des produits et leur emploi.

⁵. Tancred Bănățeanu, Artă populară bucovineană, București, 1975, p. 344.